

FRONT LITERAR

CRITIC ȘI CRONIC

— **Redactor V. Spiridonică.** —

— **Strada Iuliu Maniu No. 61 Brașov.** —

COCA FARAGO

Poema pentru singurătate

Noapte,
— început de culme spre care
Se firăște șarpele gândului,
Să-mi caute amintirile ...

Aud zvîrcolirea timpului
Printre zădărnicii:
Vuiet zdrobit între liniști,
Asemeni unei lacrimi sub caldul pleoapelor.

Depărtările se închid:
Hotare
între mine și ori ce nădejde
Și din fiecare uitare
crește o treaptă către mormînt ...

Dece să mai cânt?

—
ȘTEFAN BACIU

Poet vagabond

Au stat lebedele în ochii lui și pe lac. Arțar
În zi e trupul când birue și trece
Pe drum. Zâmbetul său e roșu și rar
Ca un strugure într'o țară cu vînt rece.

Să nu întrebi când îl cere hîrtia. Lasă,
Mai bine să bea și să prindă femeile de gât.
Să doarmă pe mese la fel ca acasă;
Să-l iubească fluturii și dacă e urât.

Cămașa lui nu are nasturi. Și? I-a pierdut
La ruleta imaginilor dănțuitoare frumoș
Pe pieptul lui țara piticilor a crescut
Și cubotele-i sunt de cer și de os.

O lacrimă sau o trompetă îi trebuie acum,
Când în cerneală apa se strecoară:
Va scrie cântecul pe-o cravată de fum
Sau pe amintirea ce-o poartă subsoară.

- VIII - 1935

Cuvânt de drum.

—
EUGEN CIALÎC.

La Brașov, - acolo unde într'un sfîrșit trist de toamnă
s'a stins Cincinat Pavelescu, după ce și-a turnat ultimele
pîlpiiri ale sufletului în paginile „Brașovului literar“, acolo
unde și-a început agonia bietul Niculae Cantonieru, aplecat

pe paginile „Frizelor“, astăzi defuncte, — un grup de tineri încearcă să așeze o vatră de spiritualitate pe care o botează simbolic „FRONT LITERAR“.

Va aparea deci acolo, — în burgul de piatră al Brașovului, în care a svîcnit acum 100 de ani, la Cazina română a negustorilor, prima mînă caldă către mîna celor de dincoace de munți, acolo unde s'a născut cea dintîi gazetă romîneasă și unde a fost și trebuie să fie o puternică mișcare de spiritualitate romîneasă —, o nouă revistă tinerască și romîneasă.

În Brașovul în care totuși apar trei puternice organe de presă străine, adînc îmfapte în conștiința minorităților pe care le reprezintă și agonizează câte-va foi romînești, ce deabea își duc zilele. . . .

Brașovul este însă provincie.

Și acolo ca și pretutindenea, cafeneaua decretează geniile și talentele, iar sforțările pentru mai bine sînt batjocorite, lovite și hulite. Și acolo ca și pretutindenea în provincie o asemenea mișcare menită să ridice un steag de cultură, nu va găsi decît o timidă aprobare și un sprijin platonnic din partea celor chemați să ajute și să pună umărul.

Dar niciodată mai mult ca astăzi, n'au fost mai necesare aceste inițiative, mai ales din partea tineretului studios, care prin ele își dovedește dreptul la înțelegerea și dragostea celor cari știu să înțeleagă și să iubească.

Cu nădejdea că inițiatorii „Frontului literar“ vor ști să se încadreze unei mișcări organice atît de necesară clipei, pentru strîngerea laolaltă a tuturor energiilor tinere și însuflețite de pecetea creației spirituale, prietenul lor de departe, care stimează tineretea și crede în rostul ei și în darurile ei sufletești, le urează deplină isbîndă în munca pe care o încep aci.

Încercare de asasinat.

E. Ar. Zaharia

Vă asigur că nu aveți de unde-l cunoaște. Sînt absolut sincer cînd spun acestea, fără nicio părere de rău sau de bine.

Acuma se uită la portretul lui Mussolini atîrnat, de cum s'a întors din Apus, deasupra biroului. I se pare că are aceeaș bărbie ca și dînsul. Dictatură ! Și el vrea dictatură. Mai mică, dar tot drastică. Dar nu-i mai bună dragostea de cît războiul ? se gîndește mai departe.

Șacalii sau alte animele foarte simpatice latră uneori ca apele sălbatice la lună. Monstrul latră la Poesie pentru că n'o poate înțelege, n'o poate crea. A început a vocifera ca văgănuile. Aleargă, spumegă și se bate cu pumnii în cap de ciudă. „Am să mă duc să-l denunț“, se hotărăște brusc dictatorial. Dar se ascunde acasă, admirîndu-și iscălitura. E mucilaginos și insinuant. Bîrfește precum alții respiră. Linge blidele și stoarce buretele ierarhiilor. Cînd iese 'n stradă are aerul lui Ata-Turk. Atunci nu-și află buricul. Atunci toată strada, își închipuie, e cu ochii la dînsul. Femeile se întorc aprinse : „A venit de la Paris !“ Acasă citește munuscrite vechi de la Londra, Bolonia, Sevilla. Le găsește geniale. „Le-am scris cu inspirație !“ Esteticienii nu l-au învățat

multe. La întruniri spune glume porcoase, lubrice. Când vorbește de „Miorița“ zice că nu știe ce scriu manualele, dar utilizează tocmai suficientele aprecieri din manuale. Acum merge la Redacție.

— Prietene, îl bat pe umăr, fără nici un resentiment, ah, te-am confundat cu Leon Blum, pardon!

Crochiu din Basarabia și încă ceva.

Betelgeuse

In prima zi ies toți ca purecii, ca iepuroaicele. Cinematograful e plin. A venit și Harik cu haremul și Tiokla și Fania, toți. Unde mai este loc liber. Luna s'a găsit că-i 'nsultată prea grosolan și-a trecut peste drum, la Eberbveiu unde s'aude muzică. Inșă lumea vrea balet.

* * *

Nimeni nu-și poate închipui cum arată această imensă, superbă și fantastică Basarabie! Iată numai cât de bizar o bate acum luna; cum au ieșit în oraș toate fecioarele, absurde și grase; cum vorbesc de Rusia ca de grădina cu zarzavat și cum înainte de-a număra constelațiile își socotesc frații închiși prin fundul pământului românesc, așa de primitor.

* * *

Serile au ceva halucinant și misterios. Cum e primăvară luna se coboară până pe drum, ca o duduie impertinentă, și umblă printre oameni făcând comunism. Ce noapte! vor ieși toate castelanele răsăritului nesfârșit să se prăjească la lună! Orașul doarme ca un trib dincolo de marginile veacului. Poetii s'au prefăcut în stejari sau în turle. Apele numai sunt tulburi. A început Magia, Vraja.

OCTAV SARGETIU

Mărțișor

Glîe bătrînă
Soare aprins,

Vreme ce mînă
Pe-al himei întins.

Leagăn în casă
Muguri la geam

Viață frumoasă
Nu te mai am!

Plopi lîngă ape
Pasări în stol

Si 'n suflet încape
Plînset domol...

SILVIU RODA

Adormire silită

Mi-s ochii grei;
pleoapele-cercei
la urechile visului;
plumb pe roata irisului.

Te văd în drumurile mele
pe glesne cu inele,
pe gură cu cireașa
amintirii — proaspătă
ca 'n sărbători cămașa.

Incoiăcînd șerpii de 'ntunerio
închizi ascuns decor feeric,
peste ochii grei ai visului
cu plumb pe roata irisului.

V. SPIRIDONICĂ.**Maximilian.**

Aramă ieșise îmbufnat de acasă. Se plictisise de atita sărăcie și de când i-o tot repeta mamă-sa. Chiar dacă pernele au înghețat la geamul spart și ea nu mai are ce pune acolo, chiar dacă îi e frig să se culce totuși acolo, în eșternut, pînă o aduce el o bucată de pîine și o să facă și focul. Dacă bătrîna cu cei 300 lei pensie lunar — primită dela războiu — nu-și poate face o bulandră, el n'avea timp să-i asculte durerea. Simțea un nod în gâtlej.

Chiria era neplătită și nici pentru el nu făcuse o haină mai călduroasă.

— Dacă nu câștig! zicea. Dacă nu-i acord! Ași ști eu ce să le fac lor!

* * *

Iuțea pasul căci dinspre Bahlui un vînt aspru îl pătrundea pînă la os.

— Miroase a ceapă arsă și a rachiu! gîndi Aramă și-și pipăe buzunarul pantalonului.

Tabachera era goală. Două foițe doar s'au sburlit în frigul care le atinse.

Va intra la „Patgoreanu“ să-și cumpere tutun! Și iar trecu tabachera în mîna stîngă, ținînd-o astfel ca să nu uite cînd va trece să-și cumpere tutun. Avea atîtea pe cap!

Raportul dela strungărie, chestia cu mortul căruia urma să-i plătească famfara și corul din cassă și mai ales cître trei sau patru partide dela „sgură“ nu reușise mare lucru cu acordul.

Se gîndea că dacă face parte din delegația ce va merge la șeful suprem, o se le arate el! Tocmai lingă circiuma lui „Patgoreanu“ se ivi Maxulea cu fața buhăită.

— N'o să dau îndărăt, își zise el, chiar dacă s'agăța el întăi! Și urcă cele cîteva trepte. Maxulea își ridicase căciulea salutîndu-l cu ochii turburi, ironici. Aramă, serios, îi răspunse la salut și se strecură pe ușa.

Dinăuntru un val de aburi îi năvăli în față. O clipă se gîndi că cel de afară o fi plecat, însă cînd să plătească îl aruncă privirile către fundul tavernei, acolo unde mai înaintea făcea și dînsul partide de biliard. Veselia îi dispăru subit.

Tocmai aici, lingă el, Maximilian își netezea coatele pe teighea. —

— Te-ai boerit măi frățioare numai dai pe aici?! Doi amici cari aveau cărți în mînă te-au aruncat tocmai cînd aveau un „ful.“

— Nu mai dai pe aici pe la noi — repetă Maxulea cu ochi mici, mușcându-și buzele.

— Nu-i treaba ta! se răsti Aramă. Ce vrei?

— Frăție, ne-ai uitat!

El se crede că noi îl putem ierta? făcu Maxulea către cei din fund.

Doi, trei veniră mai aproape. Unul dintre ei îi pipăi spatele, ca unui copil, mama, cînd l-ar bate un strein.

— Te doare?

Celălalt nu înțelese aluzia.

— O să-i simți tu, n'avea grijă, bucatele!

Aramă simțea că se enervează. Un rîs ascuns porni dela ceilalți, lui îi năvălea singele cald în față.

*) Fragment din romanul „Feroviarii“.

— Dă-te la o parte!

— Uitasem că ești socialist, ai? Și ce mai nou pe olo?

— Să nu-ți aud gura de soci... că de nu!...

— „Tovule“ te-ai umflat? făcu Maxulea. Tu crezi că e frică... Ai?... Dau cu voi de pereți, auzi mă? Tu știi te-i Maxulea? Ce mă privești așa?

Adevărat, Aramă îl privea cu scîrbă și cu ironie.

— Pentru că te disprețuesc!

— Ha, ha, ha! rinji Maxulea. Aveți și asta în programul vostru?

Și-și aproprie gura de urechea celuiilalt. Aramă simțea mai cald singele și năvala îi șoptea să-l descarce, punîndu-l la punct. Intr'o clipă cel de lingă el fu culcat le pămînt. Mîna lui încordată slobozi un un formidabil pumn sub bărbia lui Maximilian, care se rostogoli jos.

Cei din fund isbucuiră într'un ris puternic, ca un grohăit.

Numai negustorul, care-i cunoștea pe amîndoi se ivise, grav, de după sticle.

— Ce-i domnule Aramă? Ce s'a întîmplat! Cîțiva îl dicară pe cel lovit.

— Știi să dai? Ha! scrișni Maxulea furios, neputincios în cauza băuturii.

— N'ar fi trebuit! șopti cîrciumarul. El e beat.

— Da! strigă Aramă, beat! Dacă-i beat să meargă la calcare! Ce-s eu vinovat de beția lui?

— Ai trădat! răcni Maxulea, ai trădat! și se sbătea în mîinile celor doi.

La auzul acestui cuvînt greu (cînd Aramă ține atît de mult la organizația lui) se făcu stacojiu.

— Bine mîi frație, — reluă Maxulea. Te-ai răit, mîi! Te-ai „cînit“ de tot! Ce dracu mîninci tu acolo?

— Nu-i treaba ta! pufni Aramă de cîteva ori.

— Lasă-l, Aramă, îi șopti unul mic, care ținea încă bacul în mînă. E beat, ce te pui cu el?

— Eu beat, mă? Se răsti Maxulea. Scuipe pe tine, auzi, mă. broscioile! Se adresă el lui Aramă, Mi-e milă să te privesc!

Știi tu dece? Știi ori nu știi?

Se clătină; cu pălăria pe ceafă.

Uitase că-l băuse tocmai pe cel mic, din fața lui. Cu nasul umflat, cu buzele vinete, Maxulea se rezemă de o masă.

— Ia stai frație, stai! Vestepoveste!... Ți-aduci tu mîinte de noi? Bre! Cînd eram noi doi la „Copou“, la „Coroana“ ori la „Paradis“? N'ai mai vrea? Știi ce? Hai să facem iar... Zău!..

Lui Aramă evocarea tovărășiei cu Maxulea îi aducea un trecut întunecat, cu chefuri „monstre“, cu femei, cu pașarile mîncate pe întrecute. Au băut și mîncat sălbatic, prin toate localurile și au discutat de toate.

— Mîi frație, îi mai fii mîinte pe Conu Aurică — ăla, avocatul?

— S'au dus timpurile, părea a-și spune Aramă. S'au dus nopțile risipei și ale tinereții!

— Amu-s singur! Și ta-a-a-are mi-i urît! oftă Maxulea noale poticnindu-și capul cu bărbia în piept.

— Dar nu mă dau pe socialiști, pe „șoacății“ de colo! Și mîna lui indică locul Sediului feroviar.

— Eu is dintr'o bucată, mă! Is întreg — și am să ar pămîntul ăsta! Am să-l ard mai întăi! Auzi?

... Și-și făcu a treia țigare în timp ce Maxulea pălăvrăgea înainte.

— Dacă m'ai bătut, să mă ascuți, mă înțelegi? făcu

el mai înainte. Și iată că Aramă se pomeni între cel mărunțel și Bălău ascultînd balivernele lui Maxulea.

— Așa-s eu cu „ai mei“ foc! Știi... rosti el, îndreptîndu-se din șale, am să dau foc... sindicatului... să ucid, mă! Am să... să ucid... și se rostogoli pe dușumeaua umedă și pătată de umbre, plîngînd cu scincete adînci.

ION AUREL MANOLESCU

Procesiune

Legănam seara în palmele privirilor ...
Toamna îmi trecea pe alături, visînd suav ...
Resfira pletele plopilor înfilniți în cale,
furîndu-le — ca într'un basm — bucle de aur bolnav.

Toa na își flutura balistele în urmă ...
Oboseau melodii în pleoapele înserării ...
Streășinele logodeau întunericul cu umbrele,
cînd plîngeau stelele în brațele tăcerii ...

S'a rugat o frunză la sinul toamnei,
Și-au coborît amurguriile 'n mere tari ...

Tîrziu, cînd noaptea și-a risipit cenușa pe stăzi,
a plecat, către nicăeri, o fată cu ochii mari ...

BCU Cluj / Central University Library Cluj
VASILE CULICĂ

Interior de viu și mort.

Anii mei cad grei pe timp mort
Și cresc cum păenjenişurile tăcerii în ungher de lut.
Fruntea abătută în oglinda vieții mi-o port
Și în fiecare zi îmi sunt necunoscut.

Ce-am fost ieri, ce sunt azi, mîine ce voi fi?
Țipăt de sirenă 'n besnă de tunel ...
Gîndul îmi foșnește ca o trenă încet purtată de pantofi
Și ca dorul ei ce zboară către ei.

Ingăimare de parfumuri și azot ...
Întunericul veghează 'ntre sicrie;
Cine știe dac' aceste vor fi tot
în tăcerea fără nostalgie.

CRONICA.

— Huliganii — roman de Mircea Eliade —

Fișa scriitorului de astăzi e mai nouă; ne-am întors în viața — către procesul de descompunere pe care îl marchează în opera sa — din care să apară cu înțeles și definitiv etapele morții, etapele infângerii.

Evenimentul a fost anticiparea la sbucium, căci „Huliganii“ și-au ridicat viața din real.

Cucerînd poziții, dintr'o necesitate organică, se impun și ne frămîntă la fel aceleași probleme.

O energie tânără și expermentată cu folos, viețile lor bune își au apanajul în cotidian. Evident, tema celor mai multe romane o cunoaștem prin banal, prin criza unei prize noi — efort uneori extralegal, în alcătuire, în stil,

neegal proces — dela creator la creator; scoțind in evidență fișele unor anumite lucruri pline de ispite, pline de dureri, romane care n'au *postulat* problema spirituală, atât de vital reclamată în angrenajul vieții, încât, în *Huliganii* avem cel mai complex atribut al contemporanietății — o conștiință epică nu remarcabilă — ci neegalată încă multă vreme în lit. rom. — Și nu de meritul ori de taleniul, ci de geniul D. M. Eliade se poate vorbi cu surprindere, pentru gândirea și înțelegerea noastră.

Fără elogi, numai înțelegere depășind stratul de omenească din opera sa, în care și-a sădit lumea sbuciumată și încotindă, ciclul neterminat al scriitorului care a tras o brazdă adincă în literatura tînără, în acele *episoduri* cari înțeleg deștrămarea ori căruia crez învechit — tind către o nouă etică a tinerilor zbuciumați și anarhici.

O curiozitate vie, agresivă te îndeamnă să urmărești eroii aceștia, care îți sunt amici înțilniți uneori pe stradă.

Formule de o gândire ca în *Huliganii* n'au fost conturate de nici un scriitor la noi cu atîta mobilitate, iar procesul acestei lumi flămîndă de creații, de lucruri noi, de bucurii, n'a fost judecat cu atîta pasiune decît în această operă pregnantă și tînără. *Huliganii* sunt tineri, ei sunt „noi“ acei înțilniți oriunde, vii, inaderenți și flecari; ei converg unui traseu nou, fără reticențe.

Astfel la D. M. Eliade problema morții, nu mai apare pe un plan vechi, vicios — aici moartea prin contemplația vieții, contemplația morții — înaltă idealurile, iar mirajul nu mai respăimântă. Conștiințele își duc tragic surplusul de energie și adaosul în frămîntare este indispensabil individului în univers.

La D. M. Eliade urmele morții călăuzesc către sfere noi, atît de lucid conturate proporțiile în trăire, încât nu mai respăimântă; te îndreapți virtual către moartea tineretelor cu arme noi, cu planuri mari.

Cine a urmărit nu evoluția epică, nu evoluția scriitorului, gânditorului Eliade, ci procesul acesteia; morți în opera sa, acestei contemplații cum ne spune pe alocurea, acela nu se poate să nu fie sguduit din adânc, de real, de substanța acestui veridic popas în moarte, care conduce destimul ori-cărui elan al tineretelor noastre.

Cu D. M. Eliade romanul românesc, tînăr, a intrat într'o fază nouă, universală și evoluția geniului românesc trebuie căutat aici, Eminescu, Iorga, Nae Ionescu, P. Istrati, Enescu, Mircea Eliade.

Dan. Sil. Varu.

NOTE.

— Dincolo de Prut, au luat ființă „paginile basarabene“ 20 ani de gândire pentru acest strălucit popas luminător și dincoace de râul blestemat.

— Tineretul românesc — fluviul de flăcări — n'a mai rupt zăgazarile în ultimii doi ani. Să umeze o epocă de lăcrărire tînguire în introspecție — ori lenea — cu adevărat plavă și matinală vieții?

— Poetul Ștefan Baciu, ale cărui poeme au irupt în lit. rom. atît de vulcanic — a pășit pe el treilea an de publicitate — sub egida unui mare și autentic talent.

— D. Oct. Şuluţiu — ireductibilul critic trece în rev. „Familia“ ultimele noutăţi literare cu acel minuţios şi irefutabil examen — caracteristic D.-sale.

— La „Fundatii“ se anunţă o nouă revoluţie a lit. rom. prin tipărirea unor studii de strălucită gândire. — (?)

— „Pămîntul“ D. Eugen Cialic apare în provincie regulat — ca o frumoasă isbîndă a scrisului dincolo de cafenea.

— „Invitaţie la ridicol“ scrie undeva gînditorul Mircea Eliade — încercaţi această afluenţă mediului şi veţi simţi tînăr veacul în care trăiţi!

— Prietenii lui Panait Istrati şi-au coborît somnul peste visul marelui scriitor; opera pe care toată suflarea romînească o aşteaptă, pe cînd?

— Pe mormîntul proaspăt al scriitorului N. Cantonieru, prieteni şi admiratori aduc o lacrimă curată — în primăvara aceasta timpurie — în 1935—în luna aceasta a plecat el din Braşov.

Ştim că undeva se lucrează la o adunare în vol. a tot ce ne-a rămas dela peregrinul stepelor ruseşti şi basarabene.

— In rev. „Azi“ scriitorul şi romancierul Virgil Monda, ne explică într'o nuvelă, că pe o linie ferată, în urma unei ploii — pămînt şi pietriş coborît din munte nu putea fi înlăturat de pe linie decît cu tîrnacopul şi cazmaua.“

„Un fel de beton, căruia nici tîrnacoapele nu i-ar fi putut veni uşor de hac“. Şi „dar mi-te singura lopată cu mâner scurt ce se afla pe locomotivă pentru scormonirea găratecului!“

Ploaia adusese acest moluz cu cîteva ore mai înainte.

După cît ştim, cu lopata nu se scormoneşte focul, ci se alimentează. Focul se scormoneşte cu vătraiul, iar acel „grohotiş“ adus de ploaie putea fi cărat cu lopata.

Cazmaua este pentru spart ziduri, tînacopul pentru scos pietre — etc. (Vezi Mol. şi Munt.) pag. 2005—6.

— In afară de Marcel Proust şi Gide — un mai putem importa nimic din Franţa lui Rabelais?

— Poetul Ştefan Baciu a tradus un volum de poeme din Georg Trakl — manuscrisul se află în mâinile editorului. Aşteptăm.

— Scriitorul George Dorul Dumitrescu, lucrează la o mare monografie a oraşului Chişinău.

— „Inaderenţa lui Caragiale la spiritul rom.“ eseeul d. N. Davidescu din „Familia“ marchează un pas înainte pe linia gîndului cercetat în trecutul glorios al comicului nostru, ca un corolar pentru pieile aspre ale fanarioţilor.

— No. 5. „Fl. de foc“ o contribuţie aleasă pentru comemorarea marelui B. P. Haşdeu, pusă la îndemîna celor ce ştiu aproape nimic de cel mai mare spirit românesc al veacului trecut. Numerile din urmă au fost bune de pus ... în foc.

— A apărut „Adolescenţii din Braşov“ cartea de mare succes a d. Pericle Martinescu. In No. viitor vom reveni cu o recenzie asupra acestui roman al tinereţii.

— Insfârşit, ermeticul domn Camil Petrescu ne va da o nouă carte — o nouă bucurie.